

POSTANOWIENIE

31 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

na posiedzeniu niejawnym 31 lipca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku J. O.

z udziałem J. W.

o podział majątku wspólnego,

na skutek skargi kasacyjnej J. W.

od postanowienia Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie

z 6 kwietnia 2022 r., IV Ca 1847/19,

1. odrzuca skargę kasacyjną w zakresie wniosku o uchylenie zaskarżonego postanowienia w pkt 2 w części oddalającej apelację wnioskodawcy;

2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

3. przyznaje adw. M. B. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie 9963 (dziewięć tysięcy dziewięćset sześćdziesiąt trzy) zł kosztów nieopłaconej pomocy prawnej w postępowaniu kasacyjnym, w tym podatek od towarów i usług.

[SOP]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 25 kwietnia 2018 roku, VII Ns 665/16, Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi – Południe dokonał podziału majątku wspólnego rozwiedzionych małżonków.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że w chwili zawarcia małżeństwa w 1972 roku uczestniczka była właścicielką niezabudowanej działki, na której małżonkowie w 1973 roku wybudowali systemem gospodarczym dom w stanie surowym. Większość środków pieniężnych na ten etap małżonkowie otrzymali od matki uczestniczki z przeznaczeniem do majątku wspólnego. Małżonkowie zamieszkali w domu po wykończeniu parteru do stanu umożliwiającego zamieszkanie. W pozostałym zakresie dom został wykończony głównie z dotowanej przez państwo pożyczki dla młodych małżeństw w wysokości 100 000 „starych” zł (PLZ). Sąd ustalił aktualną wartość domu na 202 000 „nowych” zł (PLN) i uznał tę sumę za nakład z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestniczki.

W styczniu 1983 roku rodzice uczestniczki sprzedali swoje gospodarstwo rolne, a cenę podzielili między córki i wnuki. Uczestniczka dostała 650 000 PLZ, a w zamian zobowiązała się do zapewnienia rodzicom zamieszkania w jej domu oraz opieki.

Z darowizny rodziców małżonkowie za 350 000 PLZ, tj. 35 PLN, kupili do majątku wspólnego nieruchomość w W., a następnie wybudowali na niej dom i warsztat samochodowy. Sąd ustalił aktualną wartość gruntu na 448 800 zł i uznał tę sumę za nakład uczestniczki na majątek wspólny, jako pochodzącą z darowizny rodziców tylko dla uczestniczki.

W 2001 roku nastąpiła faktyczna separacja małżonków i wnioskodawca wyprowadził się do wspólnego domu w W., gdzie prowadził warsztat samochodowy, niezależnie od kontynuowania pracy w ramach stosunku pracy.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w pkt 1 częściowo uwzględnił apelacje obydwójga uczestników i zmienił rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji, a w pkt 2 oddalił obydwie apelacje w pozostałym zakresie. Zmiany rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego były przede wszystkim skutkiem

ustalenia wyższej wartości nieruchomości, a tym samym wyższej wartości nakładu z majątku wspólnego na majątek uczestniczki i z majątku uczestniczki na wspólny.

Uczestniczka zaskarżyła skargą kasacyjną postanowienie Sądu drugiej instancji w całości. Jednym z zarzutów kasacyjnych był zarzut naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 385 i 378 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 382 k.p.c. przez przyjęcie za własne ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii, co skutkowało tym, że nie zostały rozpoznane zarzuty apelacyjne dotyczące sprzeczności ustaleń Sądu pierwszej instancji ze zgromadzonym materiałem dowodowym. Ten właśnie zarzut był podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania ze względu na:

1) wystąpienie istotnego zagadnienia prawnego: czy sąd odwoławczy może przyjąć za własne ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji bez własnej oceny materiału dowodowego, jeżeli zarzuty apelacji obejmują sprzeczność tych ustaleń z materiałem dowodowym;

2) oczywistą zasadność przytoczonego wyżej zarzutu kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżąca wniosła o uchylenie postanowienia Sądu odwoławczego w całości, w tym pkt 2 oddalającego obydwie apelacje: wnioskodawcy i uczestniczki. Wnoszący skargę kasacyjną jest legitymowany do zaskarżenia orzeczenia w części oddalającej jego apelację oraz w części uwzględniającej apelację innego uczestnika. Nie może skarżyć oddalenia nieswojej apelacji. W tym zakresie skarga kasacyjna podlegała odrzuceniu na podstawie art. 373 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c.

Podstawy przyjęcia skargi do rozpoznania wzajemnie się wykluczają. Istotnym zagadnieniem prawnym jest takie, którego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, a także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Zatem gdyby dopuszczalność przyjęcia bez uzasadnienia za własne ustaleń sądu pierwszej instancji była zagadnieniem prawnym wymagającym wyjaśnienia, to pominięcie tego uzasadnienia nie mogłoby stanowić oczywistego naruszenia przepisów postępowania. I odwrotnie, oczywiste naruszenie prawa nie może zostać uznane za zagadnienie wymagające wyjaśnienia. Jednak

dopuszczalne jest alternatywne przypisanie zarzutu naruszenia tego samego przepisu różnym podstawom z art. art. 398⁹ § 1 k.p.c., gdyż granice między nimi nie są ostre.

Zagadnieniem uzasadniającym przyjęcie skargi kasacyjnej jest pytanie, na które – ze względu na niejasność prawa lub sytuację nieprzewidzianą w przepisach - możliwe są różne odpowiedzi (podobnie postanowienie SN z 16 lipca 2021 r., IV CSK 143/21). Tymczasem odpowiedzią zgodną z art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c. jest tylko odpowiedź, że w przypadku podzielenia w całości oceny dowodów sądu pierwszej instancji sąd odwoławczy nie musi ustosunkowywać się do zawartej w apelacji polemiki z tą oceną. Brak własnej oceny dowodów nie oznacza nierozpoznania apelacji.

Akceptując ustalony stan faktyczny sąd drugiej instancji akceptuje zarazem rozważania sądu pierwszej instancji prowadzące do takich ustaleń. W ten sposób rozważania te stają się rozważaniami sądu odwoławczego i podlegają kontroli kasacyjnej co do zgodności z prawem, jednak z ograniczeniem z art. 398³ § 3 k.p.c. Dopiero odmienna ocena dowodów, nawet nieprowadząca do zmiany ustaleń faktycznych, wymaga wyjaśnienia w uzasadnieniu.

Skoro przedstawione we wniosku o przyjęcie skargi zagadnienie prawne nie jest istotnym zagadnieniem wymagającym wyjaśnienia, należy rozważyć, czy Sąd Okręgowy w sposób oczywisty naruszył obowiązek ustosunkowania się do zarzutów apelacyjnych skarżącej w zakresie stanu faktycznego. W celu wykazania oczywistej zasadności tak sformułowanego zarzutu skarżący powinien wskazać te swoje zarzuty apelacyjne, które nie były tylko polemiką z uzasadnieniem Sądu Rejonowego, lecz były nowymi argumentami (ew. argumentami zignorowanymi przez Sąd Rejonowy) i wymagały ustosunkowania się przez Sąd drugiej instancji. Tego wymogu nie spełnia uzasadnienie ani wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, ani nawet uzasadnienie przytoczonego wyżej zarzutu kasacyjnego.

Skarżąca zarzuciła wadliwe rozumowanie Sądu pierwszej instancji prowadzące do nieprawidłowego ustalenia:

1) nakładów z majątku wspólnego na nieruchomość uczestniczki przez przyjęcie, że darowizny rodziców uczestniczki na budowę domu były do majątku wspólnego, oraz że pożyczka dla młodych małżeństw została spłacona z majątku wspólnego (przede wszystkim zarobków wnioskodawcy), a nie z darowizny rodziców dla uczestniczki;

2) zaniżenie nakładów uczestniczki na majątek wspólny o 224 952,40 zł;

3) zawyżenie nakładów wnioskodawcy na majątek wspólny o 51 138 zł, chociaż mające dokumentować ten nakład dowody uiszczenia podatku od nieruchomości nie dotyczą nieruchomości wspólnej, lecz nieruchomości wnioskodawcy odziedziczonej po matce.

Wbrew zarzutom skargi Sąd drugiej instancji szczegółowo omówił ustalenie nakładów z majątku wspólnego na nieruchomość uczestniczki, nakładów uczestniczki na majątek wspólny oraz nakładów wnioskodawcy na majątek wspólny, nie poprzestając wyłącznie na akceptacji rozważań Sądu Rejonowego. Żaden z sądów nie ustalił nakładów wnioskodawcy na wspólny dom w Warszawie, dokonanych po ustaniu wspólności (rozwodzie), wyłącznie w oparciu o dowody uiszczenia podatków, lecz w oparciu o opinię biegłej. Biegła ustaliła wartość tych nakładów (prace remontowe i modernizacyjne oraz opłacenie podatku od nieruchomości) na 51 138 zł, a po aktualizacji opinii w postępowaniu apelacyjnym na 57 510 zł. Przede wszystkim skarżąca nie wskazała żadnego konkretnego argumentu co do wysokości nakładów, do którego nie odniósłby się Sąd odwoławczy (wprost lub przez akceptację wywodów Sądu pierwszej instancji). Sama poprawność rozumowania Sądu nie była przedmiotem wniosku o przyjęcie skargi.

Przy tym ewentualne nieodniesienie się Sądu drugiej instancji do argumentów skarżącej stanowiłoby naruszenie art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c., a nie przepisów K.p.c. wskazanych w zarzucie kasacyjnym i we wniosku o przyjęcie skargi. Art. 378 k.p.c. określający granice rozpoznania apelacji może zostać naruszony wyjściem przez sąd drugiej instancji poza te granice (np. przez uwzględnienie naruszenia przepisów postępowania niepodniesionego w apelacji i

niepowodującego nieważności postępowania uwzględnianej z urzędu) lub pominięciem w rozstrzygnięciu apelacyjnym jednego lub kilku rozstrzygnięć zawartych w orzeczeniu sądu pierwszej instancji i objętych zakresem zaskarżenia apelacji. Natomiast pominięcie części argumentacji apelacji jest naruszeniem wyłącznie art. 387 § 2¹ k.p.c.

Art. 385 k.p.c. stanowi tylko o formie orzeczenia wydawanego po stwierdzeniu bezzasadności apelacji – jest nią oddalenie apelacji, a nie np. utrzymanie w mocy zaskarżonego orzeczenia. Art. 382 k.p.c. zabrania orzekania w oparciu o fakt ustalony poza postępowaniem, np. w oparciu o akta innej sprawy lub publikację bez przeprowadzenia dowodu z tych dokumentów lub ujawnienia stronom w inny sposób włączenia do materiału dowodowego. Natomiast art. 391 § 1 k.p.c. odsyła do przepisów o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, lecz skarżąca nie wskazała naruszonego przepisu, który powinien być odpowiednio stosowany w postępowaniu apelacyjnym i został naruszony w tym postępowaniu.

Ponieważ nie zachodzą podniesione podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, wniosek o jej przyjęcie podlega oddaleniu na podstawie art. 398⁹ k.p.c.

Za sporządzenie i wniesienie skargi kasacyjnej pełnomocnikowi skarżącej przysługują koszty nieopłaconej pomocy prawnej w wysokości określonej w § 4 ust. 1 i 3, § 8 pkt 7, § 10 pkt 8 oraz § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu. Na podstawie art. 179 § 1 k.r.o. *per analogiam* koszty te obciążają jednostkę organizacyjną Skarbu Państwa, która ustanowiła pełnomocnika z urzędu.

[a!]

